צום פינטל

גליון קפג

שלח–תשפ"ו–לשה"ק

◆ —פרשה— ◆

ציצית – א נייע הסתכלות

אין פרשת שלח, נאך די מעשה פון די מרגלים, ענדיגט די תורה מיט די מצוה פון ציצית. די מרגלים האבן געזען די לאנד, זיי האבן געזען זאכן, אבער זיי האבן עס געמאסטן נישט ריכטיג. די שוועריקייטן האט אויסגעזען זייער גרויס, די כח פון השם האט אויסגעזען ווייט. זיך האבן זיי געזען צו קליין, און די מענטשן פון לאנד צו גרויס. ווען דער שיעור פון ראייה ווערט פארדרייט, ווערט די גאנצע וועלט איבערגעדרייט.

דערנאך קומט די מצוה פון ציצית: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם." די תורה געבט א מענטש א תיקון פאר ראייה. ער זאל זיך אויסלערנען צו זען די וועלט אין איר ריכטיגן שיעור. די מרגלים האבן געזען און געפאלן. דורך ציצית זעט א מענטש און קערט זיך צוריק צו די תורה.

א מענטש לעבט אין א וועלט וואו די אויגן און דאס הארץ מאכן זאכן גרויס. וואס עס איז נאנט, ווערט גרויס. וואס ס'ציט ווערט וויכטיג. וואס ס'שרעקט אים יעצט, זעט אויס ווי דאס איז די גאנצע מציאות. איין תאוה קען אויסזען ווי א גאנצע וועלט. איין כבוד קען ווערן דער צענטער פונעם לעבן. איין פחד קען אלעס פארדעקן. די מצוות זענען שטילער, פעסטער, מער פנימיות'דיג, זען אויס קליין פון אינדרויסן, אבער אז א מענטש ווייסט די אמת, זעט ער זייער אמת'ע גרויסקייט.

דערפאר האט די תורה געגעבן קליינע פעדימער ביים עק פונעם קלייד. א מענטש דרייט זיך אין דער וועלט, גייט אריין און ארויס, טוט זיינע געברויכן, זעט זאכן, הערט זאכן, רעדט מיט מענטשן, און ביים עק פון זיין קלייד זענען דא פעדימער. זיי מאכן נישט קיין רעש. זיי זענען מיט אים שטילערהייט. און פונקט די קליינע פעדימער קומען טוישן זיין גאנצע וועג פון זען.

"וראיתם אותו." דער אנהייב פון תיקון איז די זען. דאס אויג ציט; זאל עס געצויגן ווערן צו קדושה. דאס זען פון ציצית איז א זען וואס ברענגט זכירה. א איד זעט די פעדימער, און ער געדענקט אלע מצוות. א קליינע פרט ברענגט אים צוריק צו א גרויסע כלל. א קליינע פעדעם ברענגט אים צוריק צו דער גאנצע תורה.

דאס איז א פלא. ציצית איז קליין און פשוט, נאר פעדימער ביים עק פון דער לבוש. אבער דער קליינער פעדעם איז פארבונדן מיט דער גרעסטער כלל: "וזכרתם את כל מצות ה'." עס זענען דא קליינע פרטים וואס זענען נישט באמת קליין, זיי זענען פארבונדן מיט א גרויסן מקור. איין משנה, איין ברכה, איין התגברות, איין רגע פון ישוב הדעת, איין פעדעם פון א מצוה. פון דרויסן זעט עס אויס קליין. אבער באמת זענען זיי גאר גרויס.

און עס זענען דא זאכן וואס זעען אויס זייער גרויס, אבער באמת זענען זיי נאר הבלי הזמן. דאס הארץ און דאס אויג מאכן זיי גרויס. זיי געבן זיי קאליר, חיות, אילעניש, כאילו אלעס ווענדט זיך אין זיי. ציצית קומט און שטעלט זאכן צוריק אויף זייער פלאץ. תורה און מצוות ווערן גרויס, און תאוות ווערן קליין. ער נעמט אוועק פון אים דעם דמיון פון גרויסקייט. א תאוה ווערט ביי אים א פארבייגייענדע רצון. כעס ווערט א רגע פון היץ. פחד ווערט א בילד פון דער שעה. און די מצוה קערט זיך צוריק צו זיין א זאך וואס שטייט באמת.

די רמב"ם (הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה יג) שרייבט: "חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ברוך הוא, ויזכור אהבתו, ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים".

דער רמב"ם זאגט ווייטער: "אמרו חכמים הראשונים, כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, מוחזק הוא שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירין רבים, והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא, שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם."

די מזוזה שטייט ביים טיר, וואו א מענטש גייט אריין און ארויס. די ציצית זענען אויף דעם לבוש, וואו א מענטש גייט מיט זיין קלייד אין דער וועלט. ביידע קומען נישט מיט א גרויסן רעש, נאר ווי א שטענדיגע דערמאנונג אין הויז און אויף די בגדים. ביידע לערנען אים אז הבלי הזמן שטייען נישט אויף אייביג, און אז די פארבייגייענדע וועלט טאר נישט ווערן צו גרויס אין זיינע אויגן.

דאס איז דער פלאץ פון ציצית. א מלאך פון זכירה. די פעדימער ליגן אויף אים און זאגן שטילערהייט: גיי נישט נאר נאך דאס הארץ און דאס אויג. לאז נישט דאס וואס דו זעסט יעצט הערשן אויף דיין גאנצע דעת. לאז נישט הבלי הזמן אויסזען ווי אן אייביגע וועלט. עס זענען דא מצוות השם. עס איז דא א תכלית. עס איז דא אהבת השם. עס איז דא ידיעת צור העולם. קער זיך צוריק צו דיין דעת.

"חוזר לדעתו". ווען א מענטש ווערט געצויגן נאך זיין הארץ און זיינע אויגן, גייט ער ארויס פון זיין פנימיות. ער פארגעסט ווער ער איז, צו וועמען ער געהערט, וואס שטייט באמת, און וואס גייט נאר פארביי. ציצית ברענגט אים צוריק צו זיין אייגענעם דעת, דער דעת וואס די נשמה ווייסט אינעווייניג. די פעדימער וועקן עס נאר אויף.

דאס איז אויך דער תיקון פאר די מרגלים. זיי זענען ארויס, די אויגן איז ביי זיי געווארן די גאנצע מציאות. זיי האבן געזען ריזן, פעסטע שטעט, גרויסע שוועריקייטן, און פון דעם איז געקומען "ונהי בעינינו כחגבים." ווען א מענטש זעט די שוועריקייט צו גרויס, זעט ער זיך אליין צו קליין. ווען ער זעט זיך אליין צו קליין, פארגעסט ער השם יתברך.

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם." דאס ווארט "תתורו" דערמאנט די מרגלים, זיי זענען געשיקט געווארן 'לתור את הארץ'. עס איז דא א 'תיור' פון לאנד, און עס איז דא א תיור וחיפוש פון הארץ און אויגן. א מענטש ווערט ווי א מרגל אין זיין אייגענע וועלט. ער זוכט וואס וועט אים ציען, וואס וועט אים שרעקן, וואס וועט מאכן זיך אליין גרויס אין זיינע אויגן, וואס וועט מאכן זיין אמונה קליין. די תורה זאגט: לאז זיך נישט שלעפן נאך אזא חיפוש. געב דיין ראייה אן אנדערן מקור. לאז דאס אויג זען ציצית, און פון דעם, געדענקן.

ציצית לערנט א מענטש דעם שיעור פון זאכן, וואס איז גרויס און וואס איז קליין. תאוה, בשעת זי ציט, זאגט: איך בין גרויס, איך בין מוכרח, איך בין דאס גאנצע לעבן. אבער ווען ער זעט ציצית, קען ער זאגן: דאס איז א פארבייגייענדע רצון, דאס איז הבלי הזמן, דאס שטייט נישט אויף אייביג. די תורה, וואס פאר א רגע האט אויסגעזען ווי א זייטיגע זאך, ווערט נאכאמאל גרויס. די קליינע מצוה אין זיין האנט ווערט נאכאמאל פארבונדן מיט אלע מצוות השם.

דאס איז די גאנצע עבודת האדם. אמאל מאכט א מענטש דעם יצר צו גרויס, און דעמאלט ווערט שווער צו שטיין קעגן אים. אויב תאוה איז א בארג, וויאזוי קען ער שטיין קעגן איר. אויב פחד איז די גאנצע מציאות, וויאזוי קען ער זיך רירן. אויב כעס איז דער גאנצער אמת, וויאזוי קען ער שווייגן. אבער ווען ער קערט זיך צוריק צו זיין דעת, זעט ער: עס איז דא דא א משיכה, עס איז דא א שוועריגקייט, עס איז דא א נסיון, אבער דאס איז נישט די גאנצע וועלט. דעמאלט קען ער שטיין קעגן דעם.

און אמאל מאכט א מענטש די מצוה צו קליין. ער זאגט צו זיך: וואס איז שוין ווערד איין ברכה מיט כוונה. איין משנה. איין רגע פון שמירת עינים. פעדימער פון ציצית אויף א קלייד. די תורה ענטפערט: "וזכרתם את כל מצות ה'." דאס איז נישט קליין. דער פרט איז פארבונדן מיטן כלל. דער פעדעם איז פארבונדן מיט צור העולם. די מצוה ברענגט דיך צוריק צו דיין דעת.

דערפאר האט ציצית א באזונדערע שטארקייט. זי שטייט נישט נאר אין א ספר, און נישט נאר אין א מחשבה, נאר אויפן לבוש, אויפן גוף, ווי ער שטייט און גייט. א מענטש מוז ארויסגיין, ארבעטן, קויפן, פארקויפן, טרעפן מענטשן, זען מציאות. אבער ער מוז ארויסגיין מיט פעדעמער, מיט א סימן, מיט א דערמאנונג, אז ער זאל נישט גיין נאך זיינע אויגן אליין, נאר זיינע אויגן זאלן זיין פארבונדן מיט זכירת השם.

אסאך נפילות הייבן זיך אן מיט א נישט ריכטיגע וועג פון זען די זאך. ווען א עראי'דיגע זאך ווערט צו גרויס, און די אמת'ע זאך ווערט קליין, איז דער מענטש שוין אין סכנה. ציצית קומט, זי שטעלט אויס דעם בליק, און דורך דעם ווערט דער מעשה אויסגעשטעלט. "וראיתם אותו וזכרתם... ועשיתם אותם." זען, געדענקן, טון. דאס איז דער סדר.

אין פרשת שלח, נאך דעם גרויסן ווייטאג פון א געפאלענע קוק פון די מרגלים, קומט ציצית און שטעלט א נייע קוק. דאס זעלבע אויג וואס קען גיין נאך הארץ און אויגן, קען זען ציצית און געדענקן אלע מצוות השם. די זעלבע וועלט וואס קען אויסזען גרויס פול מיט פחדים און תאוות, קען אויסזען קליין. די זעלבע מצוות וואס קענען אויסזען קליין, קענען אויסזען גרויס.

א מענטש איז נישט געצוואונגען צו זען די וועלט אזוי ווי דאס הארץ און דאס אויג ציען אים זי צו זען. עס איז דא א קליינער פעדעם ביים עק פון דער לבוש, און פון אים עפנט זיך אן אנדער בליק. פון דעם קליינעם פעדעם קערט ער זיך צוריק צו אלע מצוות השם, צו ידיעת צור העולם, און צו זיין אייגענעם דעת. דעמאלט קען אים אפילו א גרויסע וועלט נישט אראפברענגען, ווייל ער איז נישט קיין חגב. ער איז א איד וואס גייט אין דער וועלט מיט מזכירין ארום זיך.

גדלות בתוך פשטות

ר׳ יעקב איז געווען א יונגערמאן אין די צוואנציגער יארן וואס האט געארבעט פאר פרנסה. אינדערפרי פלעגט ער לערנען א קורצן סדר אין בית המדרש, דערנאך איז ער געפארן צו דער ארבעט, און ביינאכט איז ער אהיים געקומען צו די קינדער, צום שטוב, און צום קליינעם שיעור וואס ער האט זיך משתדל געווען צו הערן ווען ער האט נאך געהאט כוח.

פון זיין טבע איז ער געווען א מענטש וואס איז אריין אין יעדע זאך מיטן גאנצן הארץ. ער האט נישט געקענט טון זאכן האלב האלב. אויב מען האט אים געגעבן א קליינע ארבעט, האט ער דערפון געמאכט א גאנצע זאך. אויב מען האט אים געבעטן מסדר זיין עפעס אין אפיס, האט ער שוין געטראכט וויאזוי מען דארף איבערבויען דעם גאנצן סדר. אויב מען האט אים געבעטן איבערקוקן איין חשבון, האט ער אויך איבערגעקוקט אלעס ארום דעם. אויב ער האט געזען א טעות, האט ער נישט געקענט ווייטערגיין כאילו ער האט עס נישט געזען. ער איז אריין טיף, פאררעכטן, מסדר געווען, פארבעסערט, און געטראגן אחריות.

אין אנהייב האט דאס אים געגעבן גרויס סיפוק. ער האט געפילט אז ער איז א נאמן. נישט פון די מענטשן וואס טוען נאר כדי פטור צו ווערן. ער ארבעט מיט אמת. דער בעל הבית האט דאס אויך געזען. אין אנהייב פלעגט ער אים פון צייט צו צייט זאגן: "יעקב, דו ביסט א גוטער ארבעטער. מען קען זיך אויף דיר פארלאזן." די ווערטער האבן אים מחיה געווען.

אבער מיט דער צייט האט זיך עפעס געטוישט.

נישט ווייל ער האט ווייניגער געארבעט. פארקערט, ער האט מער געארבעט. יעדע קליינע זאך איז ביי אים געווארן א גרויסע זאך. יעדע טעלעפאן, יעדע חשבון, יעדע ארדער, יעדע טעות פון אן אנדערן ארבעטער, אלעס איז אריין אונטער זיין אחריות. אמאל פלעגט ער בלייבן נאך די שעות, פאררעכטן זאכן וואס אנדערע האבן נישט געטון. אמאל פלעגט ער אהיים קומען אויסגעמוטשעט, כמעט אן קיין כוח צו רעדן, און זיין ווייב האט אים געפרעגט: "וואס איז געווען היינט?" און ער האט געענטפערט: "גארנישט".

אבער אינעווייניג איז עס נישט געווען גארנישט. אינעווייניג האט ער געפילט אז ער טראגט א וועלט.

און ווייל ער האט געפילט אז ער טראגט א וועלט, האט ער אנגעהויבן וועלן אז דער בעל הבית זאל עס אויך אנערקענען אזוי ווי ער שפירט עס. נישט נאר זאגן "יישר כח." נישט נאר געבן א שמייכל. ער האט געוואלט אז ער זאל זען די גדלות. פארשטיין וויפיל ער לייגט אריין, וויפיל ער ראטעוועט, וויפיל ער האלט דעם סדר אז עס זאל זיך נישט צעפאלן.

און ווען דאס איז נישט געשען, האט זיך אנגעהויבן דער ווייטאג.

דער בעל הבית פלעגט אים בעטן אויווערטיים, כאילו עס איז א פשוטע זאך. פון צייט צו צייט, ביים סוף טאג, האט ער אים געזאגט: "יעקב, אפשר בלייבסט נאך א האלבע שעה? מען מוז ענדיגן היינט דאס און דאס." יענע האלבע שעה איז אמאל געווארן א שעה און א האלב. און ווען עס איז געקומען די צייט צו רעדן פון א רעיז, האט דער בעל הבית עס אפגעשטופט: "יעצט איז נישט קיין גרינגע צייט. לאמירווארטן נאך אביסל." ר׳ יעקב איז געבליבן שטיל, אבער אינעווייניג האט ער געברענט.

ער פלעגט זאגן צו זיך: "ער זעט נישט וואס איך טו. ער פארשטייט נישט. איך געב דא מיין לעבן. ער רעכנט עס ווי נאך א זאך אויפן ליסט".

דער אמת איז געווען אז דער בעל הבית האט אים יא אנערקענט. ער האט געוואוסט אז יעקב ארבעט גוט. ער האט זיך פארלאזט אויף אים. ער האט אים געשעצט אויף א געוויסן אופן. אבער ער האט אים נישט אנערקענט אזוי ווי ר׳ יעקב האט דאס געפילט. ר׳ יעקב האט געפילט אז זיין ארבעט איז א גרויסע זאך, כמעט א טאג טעגליכע מסירת נפש. דער בעל הבית האט געזען א גוטער ארבעטער, איבערגעגעבן, חשוב, אבער דאך א ארבעטער. דער חילוק האט ווי געטון מער פון דאס געלט.

פאמעליך, צוביסלעך, האט ער זיך אנגעהויבן צו רייבן מיטן בעל הבית. אין אנהייב איז עס געווען נאר אין הארץ. דערנאך איז עס ארויסגעקומען אין קורצע ווערטער. דערנאך אין הערות. ווען דער בעל הבית האט אים געבעטן אויווערטיים, פלעגט ער ענטפערן מיט אביסל כעס: "איך קען נישט אלץ בלייבן." "דאס איז נישט געווען מיין ארבעט." "אויב מען וויל אזוי פיל, דארף מען אויך באצאלן אזוי".

זיינע ווערטער זענען געווען ריכטיג אויף א געוויסן אופן. ער האט טאקע געדארפט היטן אויף זיך. עס איז נישט ריכטיג זיך צו לאזן אויסנוצן. עס איז נישט ריכטיג אז א מענטש זאל געבן אלע כוחות ביז ער האט נישט קיין שטוב, נישט קיין מנוחה, נישט קיין תורה, און נישט קיין נפש. אין דעם האט ער אנגעהויבן פילן א גבול. ער האט געלערנט אז נישט יעדע בקשה פון א בעל הבית איז א גזירת הכתוב. ער האט געלערנט אמאל זאגן ניין. ער האט געלערנט בעטן וואס קומט אים.

אבער אין דעם גוטן איז אויך אריין א חיכוך. יעדע בקשה האט אים געקלונגען ווי אויסנוצן. יעדע הערה האט אים געקלונגען ווי א חסרון הכרה. יעדעס מאל וואס מען האט אים נישט געגעבן א רעיז, האט ער געפילט כאילו מען מעקט אויס זיין גאנצע יגיעה. אמאל האט דער בעל הבית געזאגט א קליינע זאך, און ר' יעקב האט דערין געהערט עפעס גרויס. ער האט נישט געהערט דעם זאץ. ער האט געהערט אלע יארן וואס ער האט געפילט אז מען האט אים נישט געשעצט.

איין טאג האט דער בעל הבית אים געבעטן מסדר זיין א געוויסן פייל פארן סוף טאג. עס איז נישט געווען אזא שווערע ארבעט. אבער ר' יעקב האט דערין געהערט נאכאמאל דעם זעלבן אלטן ניגון. "דו דארפסט. דו קענסט. בלייב נאך. טו נאך." ער האט געפילט ווי זיין גאנצער גוף ציט זיך צוזאם.

ער האט געענטפערט מיט שווערקייט: "אלעס קען נישט זיין אויף מיר. אויב מען וויל אזא ארבעט, דארף מען האבן נאך מענטשן".

דער בעל הבית האט געקוקט אויף אים. "יעקב, איך האב נאר געבעטן איין פייל".

די ווערטער האבן אים ווי געטון. ווייל פון איין זייט איז דער בעל הבית געווען גערעכט. עס איז געווען נאר איין פייל. פון דער צווייטער זייט, ביי ר' יעקב איז עס נישט געווען איין פייל. עס איז געווען זיין גאנצע לעבן אין דער ארבעט.

יענעם אוונט איז ער אהיים געקומען אויסגעמוטשעט און פארביטערט. ער האט פרובירט לערנען נאך מעריב, אבער ער האט נישט געקענט. ער האט געעפנט א גמרא, און די אותיות זענען געשטאנען פאר אים אן קיין חיות. ער האט פארמאכט די גמרא און געעפנט אן אויסגאבע וואס איז געלעגן דערנעבן. דארט האט ער געזען א קאלום וועגן דער נפש, ווי א מענטש מאכט זיך שווער דורך דעם וואס ער מאכט פון יעדע זאך א מצב, פון יעדע זאך א גרויסע זאך. ווען ער זעט דעם מעשה ווי גרויס, ווערט אויך די התנגדות גרויס. אבער ווען ער ברענגט צוריק דעם מעשה צו א קליינעם פלאץ, ווערט אויך די התנגדות קלענער.

ער האט געליינט פאמעליך. די ווערטער האבן אנגערירט א זייער אינערליכן פלאץ.

"ווען איך מאך פון א זאך א גרויסע זאך," האט ער געטראכט צו זיך, "דעמאלט ווערט דער בעל הבית אויך א גרויסער מנגד. דער אויווערטיים ווערט א מלחמה. דער רעיז ווערט א דין תורה. יעדע פייל ווערט א סימן אויב מען שעצט מיר אדער נישט. אפשר איך אליין האב געמאכט די ארבעט צו גרויס".

פלוצלינג האט ער פארשטאנען עפעס אנדערש. מען קען היטן גבולות אן איבערמאכן יעדן טאג אין א וועלט מלחמה. מען קען ארבעטן בנאמנות, אבער נישט אריינלייגן דאס גאנצע הארץ אין א פלאץ וואס דארף נישט מקבל זיין דאס גאנצע הארץ. מען קען טון זיין חלק און ארויסגיין. נישט מיט קאלטקייט, נאר מיט סדר.

דעם אנדערן אינדערפרי, פאר ער איז אריין אין אפיס, איז ער געשטאנען א רגע ביי דער טיר און געזאגט שטיל צו זיך: "איך גיי נישט יעצט טראגן די גאנצע ארבעט. איך גיי אריין טון מיין חלק. א קליינע ארבעט. וואס מען דארף טון, טו איך. וואס נישט, נישט".

אין דער ערשטער שעה איז שוין געקומען א בקשה. איינער פון די ארבעטער האט פארגעסן מסדר זיין א חשבון, און די זאך איז געקומען צו אים. געווענליך וואלט ער עס גלייך גענומען אויף זיך, פארראכטן אלעס, און געפילט אינעווייניג: נאכאמאל, אלעס איז אויף מיר. דאס מאל האט ער זיך אפגעשטעלט א רגע. ער האט געקוקט אויפן פאפיר און געזאגט צו זיך: "דאס איז א חשבון. נישט מיין גאנצע לעבן. א חשבון".

ער האט מסדר געווען וואס מען האט געדארפט מסדר זיין. ער האט נישט צוגעלייגט אלעס וואס מען האט נישט געבעטן. ער האט נישט געראטעוועט דעם גאנצן אפיס. ער האט נישט געמאכט דערפון קיין דרשה אין הארץ. ווען עס איז געקומען די צייט אהיים צו גיין, האט ער געלייגט דעם פאפיר אויף זיין פלאץ און געזאגט צום בעל הבית: "איך האב מסדר געווען דאס וואס איז נוגע יעצט. די איבעריגע קען מען ממשיך זיין מארגן".

דער בעל הבית האט געזאגט: "גוט".

ר' יעקב איז ארויס אין צייט.

אויפן וועג אהיים האט ער געפילט עפעס מאדנע. נישט קיין גרויסע שמחה, נישט קיין התלהבות. נאר א ליידיגער פלאץ. כאילו עפעס וואס ער איז געווען געוואוינט צו טראגן אויף זיין רוקן, איז היינט געבליבן אויפן טיש.

די קומענדיגע טעג זענען נישט גלייך געווארן גרינג. אן אלטער טבע טוישט זיך נישט אין איין טאג. נאך מאל האט ער געפילט ווי די פייער הייבט זיך אויף. נאך מאל האט ער געהערט אין א קליינע בקשה די גאנצע היסטאריע פון זיין ווייטאג. אבער עס האט אנגעהויבן זיין ביי אים איין זאץ וואס איז שטילערהייט צוריקגעקומען: "מאך עס קליין".

ווען דער בעל הבית האט געבעטן אויווערטיים, האט ער שוין נישט געענטפערט פון א וואונד. ער האט געפרעגט בפשטות: "וויפיל צייט דארף מען? היינט קען איך בלייבן ביז זעקס, נישט מער." און אויב ער האט נישט געקענט, האט ער געזאגט: "היינט קען איך נישט." אן מלחמה. אן א לאנגע הסבר. אן צו באווייזן אז ער איז א מענטש.

ווען מען האט גערעדט וועגן געלט, איז ער שוין נישט געקומען מיט א תביעה אז מען זאל אנערקענען זיין גאנצע נפש. ער איז געקומען מיט נומערן. "דאס איז די ארבעט וואס איך טו. דאס זענען די שעות. איך האלט אז ס'קומט מיר אזויפיל." אויב דער בעל הבית האט עס אפגעשטופט, האט עס אים ווי געטון, אבער עס איז נישט געווארן אן אויסמעקן פון זיין גאנצע מציאות. עס איז געווען א שאלה פון פרנסה, פון נומערן, פון א מקום עבודה. א וויכטיגע זאך, אבער נישט דאס גאנצע לעבן.

פאמעליך האט ער אנגעהויבן זען אז דער בעל הבית אליין ווערט קלענער אין זיינע אויגן. נישט קליין מיט זלזול, נאר קליין אויפן ריכטיגן פלאץ. ער איז שוין נישט געווען דער ריז וואס האלט אין זיין האנט דעם ווערט פון זיין לעבן. ער איז געווען א בעל הבית, א מענטש וואס האט א געשעפט, דאגות, חשבונות, חסרונות, און

מעלות. נישט מער. און ווען דער בעל הבית איז געווארן קלענער, איז אויך די מלחמה מיט אים געווארן קלענער. מען האט געקענט רעדן. מען האט געקענט מסכים זיין. מען האט געקענט נישט מסכים זיין. מען האט געקענט ווייטערגיין.

דאס איז געווען א פלא אין זיינע אויגן. יארן האט ער געמיינט אז דער פראבלעם איז אז דער בעל הבית אנערקענט נישט זיין גדלות. יעצט האט ער אנגעהויבן פארשטיין אז אפשר האט ער אליין אריינגעלייגט די גדלות פון זיין נפש אין א צו שמאלן פלאץ. ער האט געמאכט פון דער ארבעט א כלי וואס דארף טראגן דעם גאנצן הרגש פון ווערט, נאמנות, חשיבות, הצלחה, און הכרה. דער כלי איז נישט געווען געבויט פאר דעם. ארבעט אויף פרנסה דארף נאמנות, ישרות, און אחריות. אבער עס קען נישט זיין דער פלאץ וואו א מענטש בעט אז זיין גאנצע נפש זאל אנערקענט ווערן.

און ווען דאס האט זיך אנגעהויבן מסדר זיין ביי דער ארבעט, האבן אנדערע זאכן אויך אנגעהויבן זיך מסדר זיין.

אין שטוב, פריער, פלעגט ער אריינקומען ביינאכט ווי א מענטש וואס איז צוריקגעקומען פון א מלחמה פלאץ. יעדע בקשה אין שטוב האט אנגערירט די גרויסע מידקייט. א קינד האט געבעטן הילף מיט שיעורי בית, און ער האט געפילט: אויך דא דארף מען מיר. זיין ווייב האט געזאגט אז עפעס דארף מען פאררעכטן, און ער האט געהערט: נאך אחריות. אלעס איז געווען גרויס. אפילו א קליינע זאך אין שטוב האט ווייטערגעצויגן די שווערקייט פון דער ארבעט.

איין אוונט, ווען ער איז אהיים געקומען, האט זיין ווייב אים געזאגט: “יעקב, די לעמפ אין קאך צימער ארבעט נישט גוט. אפשר קענסטו עס מארגן?” א רגע האט ער געפילט דעם אלטן צוזאמענציען. נאכאמאל אחריות. נאכאמאל עפעס ליגט אויף אים. אבער ער האט זיך אפגעשטעלט. ער האט געקוקט אויף דער לעמפ, געקוקט אויף דער שטוב, און געזאגט שטיל: “איך וועל עס קוקן נאך נאכטמאל”.

נאך נאכטמאל האט ער געברענגט א בענקל, איבערגעקוקט די באלב, געזען אז מען דארף עס נאר אביסל שטארקער אריינדרייען, און עס מסדר געווען אין צוויי מינוט. אמאל וואלט אזא זאך ביי אים געקענט ווערן א גאנצע מעשה. יעצט איז עס געווען א באלב. א קליינע זאך. ער האט עס מסדר געווען, אראפגעקומען פון בענקל, און די שטוב איז געבליבן רואיג.

מיט די קינדער אויך האט ער אנגעהויבן זען אזוי. פריער, ווען א קינד האט נישט געפאלגט, פלעגט ער גלייך זען פאר די אויגן דעם גאנצן עתיד פונעם קינד. אויב יעצט הערט ער נישט, וואס וועט ווערן פון אים? אויב יעצט פירט ער זיך מיט חוצפה, וואו גייט דאס? דערפאר פלעגט ער רעאגירן שווער, נישט נאר אויף דעם קליינעם מעשה, נאר אויף דעם גאנצן גרויסן פחד.

יעצט האט ער אנגעהויבן זאגן צו זיך: “דאס איז יעצט איין מעשה.” עס דארף א תיקון, אבער מען דארף מתקן זיין דעם מעשה. אויב דאס קינד האט נישט מסדר געווען די צימער, יעצט מאכט מען מסדר די צימער. אויב ער האט גערעדט נישט בדרך ארץ, יעצט לערנט מען ווי אזוי צו רעדן. מען לייגט נישט אריין די גאנצע דאגה אויף זיין נשמה אין יעדע הערה. די קינדער האבן אנגעהויבן פילן אז טאטע איז מער מיושב. די גבולות זענען געבליבן, אבער די מלחמה איז געווארן קלענער.

אין לימוד התורה איז דער שינוי אויך געווען טיף. יארן האט ער געהאט צער אז ער לערנט נישט אזוי ווי ער וואלט געוואלט. יעדעס מאל וואס ער האט געעפנט א גמרא ביינאכט, האט ער גלייך געזען אלעס וואס ער ווייסט נישט. אלע סוגיות וואס ער האט נישט געלערנט, גאנץ ש”ס, אלע פוסקים, אלעס וואס אן אברך וואלט געדארפט זיין. ממילא איז אפילו איין בלאט געווען שווער. ער האט נישט געעפנט א בלאט, ער האט געעפנט זיין גאנצן חסרון.

יעצט האט ער אנגעהויבן עפענען די גמרא אנדערש. נישט אן אנדערע גמרא, נאר אן אנדערע עפענונג. “יעצט לערן איך א שטיקל.” איין דף. איין שורה. איין תוספות. איין משנה ברורה. נישט כדי צו באווייזן אז ער איז א למדן, און נישט כדי צו דעקן אלעס וואס פעלט. נאר תורה. א קליינע זאך, אבער לעבעדיג.

און דורך דעם וואס ער האט געמאכט דעם לימוד קלענער, איז דער לימוד צוריק געווארן גרויס. ווייל א קליינע זאך וואס מען קען טון, ווערט געטון. און וואס מען טוט היינט, קומט צוריק מארגן. און וואס קומט צוריק מארגן, ווערט א קביעות. און וואס ווערט א קביעות, ווערט א בנין. ער איז שוין נישט געשטאנען פאר גאנץ ש”ס, נאר פארן אפענעם בלאט. און דער אפענער בלאט האט אים געלייכט מער פון אלע גרויסע חשבונות.

אין תפילה אויך האט ער זיך געטראפן טויש. פריער, ווען ער פלעגט שטיין ביי שמונה עשרה, האט ער געוואלט דאווענען ווי עס דארף צו זיין, מיטן גאנצן הארץ. און ווייל ער האט עס אזוי שטארק געוואלט, און געוואוסט ווי ווייט ער איז פון מצליח זיין, איז די תפילה געווארן א פלאץ פון צער. יעדע ברכה האט אים דערמאנט ווי ווייט ער איז פון כוונה. יעדע בלבול איז געווען א מלחמה. יעדע מחשבה זרה איז געווען א נפילה.

יעצט האט ער אנגעהויבן זאגן: “איין ברכה. איין ווארט. איין רגע.” ער האט נישט מוותר געווען אויף תפילה. פארקערט, פונקט ווייל תפילה איז אזוי גרויס, דארף מען אריינגיין דערין דורך א קליינע עפענונג. “ברוך אתה.” איין רגע צו וויסן פאר וועמען מען שטייט. און אויב נאכדעם איז ער געפאלן, האט ער זיך נאכאמאל צוריקגעקערט. נאך א ווארט. נאך א ברכה. נישט די גאנצע תפילה אויף איינמאל. אזוי האט די תפילה אנגעהויבן באקומען א ווייכקייט. נישט א גרויסע מלחמה יעדן טאג, נאר א דין פעדעם פון קשר.

אין די ימים טובים אויך האט ער אנגעהויבן זען אזוי. פריער איז יעדע יום טוב געקומען אויף אים מיט א גרויסע שווערקייט, מיט אלע ענינים, אלע ספרים, און אלע ערווארטונגען. שפעטער האט ער געלערנט אריינגיין אפילו אין א יום טוב דורך א קליינע זאך. פסח, א כזית מצה מיט פשטות. שבועות, נאך איין קליינער לימוד. סוכות, איין זיצן אונטערן סכך. די גדלות איז געבליבן, אבער זי איז אריין דורך א קליינע עפענונג, לעבעדיג און נאנט.

דעמאלט האט ער פארשטאנען א כלליות’דיגע זאך. לעבן איז נישט קליין. תורה איז נישט קליין. תפילה איז נישט קליין. שלום בית איז נישט קליין. חינוך איז נישט קליין. פרנסה איז נישט קליין. אלעס איז זייער גרויס. אבער א מענטש קען נישט טראגן די גאנצע גדלות

אין יעדן רגע. אויב ער לייגט אריין די גאנצע גדלות אין יעדע קליינע פעולה, צעברעכט ער זיך. דערפאר דארף אין גדלות אויך זיין א וועג פון זען מיט פשטות.

גדלות איז דער הימל. פשטות איז די ערד. אן הימל ווערט א מענטש אויסגעטריקנט. אן ערד קען ער נישט גיין. א מענטש דארף וויסן אז עס איז דא טיפקייט אין יעדע זאך, עס איז דא א תכלית, עס איז דא אחריות, עס איז דא קדושה. אבער בשעת המעשה דארף ער שטיין אין דעם פלאץ וואו די האנט קען טון. איין פייל. איין שעה. איין ברכה. איין ווארט. איין קינד. איין בלאט. איין זאך.

איין מאל, נאך עטליכע חדשים, איז ר' יעקב געזעסן ביים קורצן רו אין אפיס. דער בעל הבית איז אדורך געגאנגען און אים געזאגט: "יעקב, איך מוז דיר זאגן, לעצטנס דו ביסט אסאך רואיגער. די ארבעט גייט גוט, און ס'איז ווייניגער געשפאנט".

ר' יעקב האט געשמייכלט. ער האט נישט געוואוסט צי דער בעל הבית פארשטייט וואס ער האט געזאגט. אבער ער האט געפילט אז די ווערטער זענען אמת.

ער איז נישט געווארן א שוואכערער ארבעטער. פארקערט, זיין ארבעט איז געווארן מער מסודר. ער איז נישט געווארן ווייניגער נאמן. נאר ווייניגער פארמישט. ער האט שוין נישט געלאזט די פרנסה איינשלינגען זיין גאנצע נפש. ער האט געטון זיין חלק, געהיטן זיינע גבולות, געבעטן, געטון וואס מען דארף בעטן, און ארויסגעגאנגען. די ארבעט האט באקומען א פלאץ, אבער נישט זיין גאנץ הארץ.

יענעם אוונט, ווען ער איז אהיים געקומען, איז איינע פון די קינדער צו אים געלאפן מיט א קליינע חומש בלעטל. "טאטי, קען איך דיר עס פארליינען?" ר' יעקב איז געשטאנען ביי דער טיר, נאך מיטן רעקל, און ער וואלט געקענט זאגן: אביסל שפעטער. אבער פלוצלינג האט ער געהערט אין זיך די ווערטער: א קליינע זאך.

ער האט זיך אראפגעזעצט אויפן בענקל ביי דער טיר, נאך מיטן רעקל, און צוגעהערט צום קינד פינף מינוט. דאס קינד האט געליינט אפאר פסוקים, געמאכט צוויי טעותים, זיך פאררעכטן, און געשמייכלט. עס איז דארט נישט געווען קיין גרויסע מעמד. עס איז נישט געווען קיין שיעור אין חינוך. אבער עס איז געווען א טאטע, א קינד, און פינף מינוט פון אמת.

דערנאך איז ער אריין אין קאך. זיין ווייב האט אים געפרעגט ווי אזוי דער טאג איז געווען. ער האט געוואלט אנהייבן דערציילן וועגן אלע חשבונות, וועגן דעם בעל הבית, וועגן די זאכן וואס זענען נאך נישט מסודר געווארן. אבער ער האט זיך אפגעשטעלט א רגע און געזאגט: "היינט איז געווען מער רואיג. איך האב געטון וואס איך דארף, און איך בין ארויס".

זי האט געקוקט אויף אים און געזאגט: "מען זעט אויף דיר".

ביינאכט, נאכדעם וואס די שטוב איז רואיג געווארן, האט ער געעפנט א גמרא. ער האט זיך נישט געמאכט קיין הבטחות. ער האט נישט געטראכט פון אלעס וואס ער דארף נאככאפן. ער האט געלערנט א קליינע עמוד. ווען ער האט געענדיגט, האט ער פארמאכט די גמרא און געבליבן זיצן נאך א רגע. ער האט געפילט אז עס איז דא א חוט. דער זעלבער חוט וואס האט אים געפעלט ווען אלעס איז געווארן צו גרויס. א קליינער חוט וואס פארבינדט דעם מעשה צו זיין מקור, און צו מאכן דערפון א רעש.

דעמאלט האט ער פארשטאנען וואס ער האט געלערנט פון זיין אייגענעם לעבן: ווען א מענטש מאכט פון יעדע זאך א גרויסע כלליות'דיגע זאך, ברענגט ער קענען זיך א גרויסע כלליות'דיגע שוועריקייט. ווען ער ברענגט צוריק די זאך צום פרט, צום קליינעם מעשה, צו איר פריוואטן חוט, קען ער אריינגיין. און איינמאל ער גייט אריין, וואקסט די זאך פון זיך אליין.

דאס איז געווען אין דער ארבעט, און דאס איז געווען אין שטוב, און דאס איז געווען אין תורה, און דאס איז געווען אין תפילה, און דאס איז געווען צווישן אים און השם יתברך. נישט אנטלויפן פון גדלות, נאר נישט אנהייבן פון איר אויף אן אופן וואס מאכט שווער די נפש. לאזן די גדלות אינעווייניג, ווי א ווייטע ליכט, און גיין אויף דער ערד מיט פשטות.

פון טאג צו טאג איז ר' יעקב געווארן א שטילערער מענטש. נישט ווייל ער האט אויפגעהערט שפירן. ער האט אסאך געשפירט. אבער ער האט געלערנט אז נישט יעדע הרגשה דארף ווערן א מלחמה. נישט יעדע מעשה דארף ווערן א גאנצע פרשה. נישט יעדע בקשה דארף ווערן א פגיעה. נישט יעדע חסרון דארף ווערן א שאלה אויף גאנץ לעבן.

עס איז דא איין קליינע זאך פאר אים. זאל ער עס טון ביושר. דערנאך וועט קומען די קומענדיגע זאך.

און אזוי, פונקט ווען ער האט אויפגעהערט פרובירן צו האלטן די גאנצע גדלות אין זיינע הענט, האט די גדלות אנגעהויבן צוריקקומען צו אים אויף א ריכטיגערן וועג. נישט ווי א משא, נאר ווי חיות. נישט ווי א מלחמה, נאר ווי א גיין. נישט ווי עפעס וואס מען צווינגט פון אויבן, נאר ווי עפעס וואס וואקסט פון אונטן.

ער פלעגט אפט זאגן צו זיך, ווען ער האט נאכאמאל געפילט דעם אלטן כובד זיך אויפוועקן: "מאך עס קליין, אבער מאך עס אמת".

ווייל א קליינע זאך וואס ווערט געטון מיט אמת, וועט צום סוף שטעלן א מענטש אין א גרעסערן פלאץ ווי אלע גרויסע דמיונות וואס האבן אים נישט געלאזט זיך רירן.

קול הלשון פרטי – הרב שלום לאנגסאם 1605–313–6803

– **אויף אידיש 1**, שיעורים מהתקופה האחרונה 1, דיבאטעס 2, נפש (נפש, חיזוק, חינוך, שלום בית) 3, פרשת השבוע 4, חומש רש"י 5, משנה וגמרא 6, הלכה 7, מוסר וחסידות 8, אינטערסאנטע טאפיקס (חכמת התורה, חכמת העולם) 9, שבת 10, מועדים 11, שיעורים 12 | **נ"ך 2** – שיעורים על רוב תנ"ך

אם ברצונכם לקבל את הגליון במייל, נא לפנות: shalomlangs@gmail.com או לשלוח הודעה: zum-pintel+subscribe@googlegroups.com

לנדב הגליון, או לפרסם בו, וכן להזמין את הרב למסור שיעורים בישיבות ובכוללים, נא להתקשר למכון מישרים 845–274–3516